

S. K. TREMAYNE

DÍTĚ OHNĚ

motto thriller

Dítě ohně

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

S. K. Tremayne
Dítě ohně – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

S. K. TREMAYNE

**DÍTĚ
OHNĚ**

Praha 2018

Přeložila Petra Královcová

AUTORSKÁ POZNÁMKA

Důl Morvellan je smyšlený. Nicméně zjevně vychází z působivých historických dolů rozesetých podél rozeklaných útesů západního Penwithu v Cornwallu. Inspirací byly zejména doly na cín a měď v Botallacku, Geevoru a Levantu.

Cín se v Cornwallu těžil snad čtyři tisíce let. Když bylo babičce z matčiny strany Annie Jory deset let, pracovala v bohatých dolech svaté Agnes v severním Cornwallu jako tzv. „bal maiden“ – důlní panna – dívka, jejíž prací bylo rozbíjet kladivem balvany.

Tato kniha tedy byla napsána na památku mých cornwallských předků: farmářů, rybářů, pašeráků a havířů.

Pro Danielle

PODĚKOVÁNÍ

Můj dík, jako obvykle, patří Eugenii Furnissové, Jane Johnsonové, Sarah Hodgsonové, Kate Eltonové a Anne O'Brienové za jejich moudré rady a řadu redakčních poznámek. Také děkuji Sophii Hannah.

178 DNÍ PŘED VÁNOCI

Ráno

Podzemní chodby vedou pod mořem. To je myšlenka, kterou nemohu dostat z hlavy. Chodby vedou pod mořem. Asi kilometr a půl nebo víc.

Stojím ve staré jídelně, v níž okna mého nového obrovského domova směřují k severu – k Atlantskému oceánu a útesům Penwith a temným obrysům. Ten tmavý zdvojený tvar je důl Morvellan – šachetní budova a strojovna.

I když je bezmračný červnový den jako dnes, mají v sobě trosky Morvellanu skrytý smutek, podivnou výčitku. Jako by se mi snažily něco říct, ale nemohou a neřeknou. Výmluvně mlčí. To obhroublý Atlantik dělá všechn ten hluk – dunící vlny se vzdouvají nad chodbami.

„Rachel?“

Otočím se. Můj novomanžel stojí ve dveřích. Má zářivě bílou košili, oblek bez poskvrny, tmavý skoro tak jako jeho vlasy, a týdenní strniště je pryč.

„Všude jsem tě hledal, miláčku.“

„Promiň. Jen jsem tu tak bloumala. Zkoumala tvůj úžasný dům.“

„Náš dům, miláčku. Náš.“

Usměje se, přijde blíž a políbíme se. Je to ranní polibek, polibek před odchodem do práce, který nikam nesměřuje, a přece mne rozechvěje, vyvolá ve mně ten děsivý a nádherný pocit, že nade mnou někdo může mít takovou moc, moc, kterou přijímám tak nějak s nadšením.

David mne vezme za ruku. „Tak. Tvůj první víkend v Carnhallow...“

„Hmm.“

„Tak *povídej* – chci vědět, že se cítíš dobře! Víím, že to musí být těžké – ta odlehlost, všechna práce, kterou je potřeba udělat. Pochopím, jestli máš pochybnosti.“

Zdvihnu jeho dlaň a políbím ji. „Pochybnosti? Nehloupni. Miluju to tu. Miluju tebe a miluju tenhle dům. Miluju to všechno, tu výzvu, Jamieho, to, jak jsme tu schovaní, miluju to, miluju.“ Podívám se mu do zelenošedých očí, ani nemrknou. „Davide, nikdy jsem nebyla šťastnější. Nikdy v životě. Mám pocit, jako bych našla místo, kam patřím, a muže, ke kterému patřím.“

Zní to naprosto nadšeně. Kam se poděla ta smělá feministka Rachel Dalyová, kterou jsem bývala? Kam zmizela? Kamarádky by si nejspíš klepaly na čelo. Před půl rokem bych si sama klepala na čelo nad tou dívkou, která se vzdala svobody a své práce a hypoteticky vzrušujícího londýnského života, aby se vdala za staršího, bohatšího, vyššího vdovce. Jedna z mých nejlepších kamarádek, Jessica, se potutelně smála, když jsem jí svěřila své nečekané plány. *Bože, zlatíčko, takové klišé!*

Chvilku to zabořelo. Ale brzy jsem si uvědomila, že mi je jedno, co si o tom kamarádka myslí, protože ony jsou pořád tam, v Londýně, nacpané ve vlacích metra, poskládané v pochmurných kancelářích, stěží zvládající každý měsíc hypotéku. Zuby nehty se drží londýnského života jako horolezci skalní stěny.

Ale já už nelpím na nákladném životě. Jsem daleko, se svým novým manželem a jeho synem, s jeho matkou, tady, na samém konci Anglie, daleko v západním Cornwallu – místě, kde se Anglie, jak zjišťuji, stává čímisi podivnějším a chladnějším, v kraji zasněných tvrdých žul, lesknoucích se po dešti, v kraji, kde řeky protékají lesy jako ukryté tajemství, kde děsivé útesy plaše skrývají nádherné prohlubně, v kraji, kde vřesoviště v údolích objímají úžasné domy. Jako Carnhallow.

Líbí se mi i jméno toho domu. Carnhallow.

Má zasněná hlava spočívá na Davidově rameni. Jako bychom se chystali tančit.

Ale zazvoní mu mobil a prolomí kouzlo. Vyndá ho z kapsy, podívá se na displej, pak mne znovu políbí – dvěma prsty mi nadzdvihne bradu – a odejde telefonovat.

Odhaduji, že by mi jednou mohlo tohle gesto připadat povýšené. Teď ve mně vyvolává chuť na sex. Ale s Davidem mám chuť na sex pořád. Měla jsem chuť na sex hned v tu chvíli, kdy mi kamarád Oliver tehdy v galerii řekl *Pojď se s někým seznámit, myslím, že si budete rozumět*, a já se otočila a byl tam on: o deset let starší než já, o čtvrt metru vyšší.

Chtěla jsem Davida na naši první schůzce o tři dny později, chtěla jsem ho, když řekl dokonale odhadnutý, očividně koketní žert, chtěla jsem ho, když mluvil o deštivém březnovém počasí, usrkl si šampaňského a řekl: „Po šarvátkách seržanta Března ale převezme velení kapitán Duben a generál

Červen ho bude následovat se svou milenkou.“ A když mi řekl o svém domě a jeho minulosti a ukázal mi fotku svého krásného chlapečka, chtěla jsem něco víc než sex.

To byl jeden z těch okamžiků, kdy jsem se *zamilovala*: když jsem si uvědomila, jak je David odlišný od všech mužů, se kterými jsem se dřív setkala, a jak se liší ode mne. Obyčejné holky z obecního bytu jihovýchodního Londýna. Dívky utíkající z reality čtením. Dívky, která neměla ráda chladicí regály v supermarketech, protože jí připomínaly časy, kdy si máma nemohla dovolit zaplatit za topení.

A pak David.

Byli jsme v baru v Soho. Byli jsme opilí. Skoro jsme se líbali. Ukázal mi znovu fotku toho kouzelného chlapečka. Nevím proč, ale hned jsem věděla. Chtěla jsem takové dítě. Ty jedinečné modré oči, tmavé vlásky po pohledném tatínkovi.

Požádala jsem Davida, aby mi řekl víc. Víc o svém domě, o malém Jamiem, aby vyprávěl o své rodině.

Usmál se.

„Carnhallow House obklopuje les, říká se mu Dámský les. Táhne se vzhůru carnhallowským údolím až k vřesovištím.“

„Dobře. Les. Miluju lesy.“

„Stromy v Dámském lese jsou většinou jeřáby, nějaký ten jasan, líska a dub. Víme, že tam tyhle jeřáby rostou už od dob dobytí Normany, protože jsou vyznačené na anglosaských listinách a od těch dob nepřetržitě. Znamená to, že tam byly jeřáby po tisíc let, v carnhallowském údolí. Víš, co znamená moje příjmení? Co ‚Kerthen‘ znamená v kornštině?“

Zavrtím hlavou a snažím se nenechat rozptylovat jeho úsměvem, šampaňským, fotografiemi chlapce, domem a pomyšlením na to všechno.

„Možná tě to překvapí, Davide, ale ve škole jsem nechodila na kornštinu.“

Uchechtnul se. „Kerthen znamená jeřáb. Což znamená, že Kerthenovi žili v Carnhallow tisíc let, mezi jeřáby, po kterých jsme dostali jméno. Nedáme si ještě šampaňské?“

Naklonil se blíž, aby mi nalil, a když to udělal, poprvé mne pořádně políbil na rty. O deset minut později jsme nastoupili do taxíku. To stačilo. Jen to.

Vzpomínky ustoupí. Jsem zpátky v přítomnosti, jelikož David dotelefonoval a mračí se.

„No, promiň, ale už vážně musím jít. Nemůžu zmeškat let v jednu – už panikařím.“

„To je pěkné, být nepostradatelný.“

„Nemyslím si, že by se o podnikovém právníkovi dalo říct, že je nepostradatelný. Hráči na violu jsou důležitější.“ Usměje se. „Ale právníci jsou absurdně přepacení. Takže co dnes budeš dělat?“

„Pokračovat v průzkumu, řekla bych. Než do něčeho sáhnu, potřebuju vědět základní věci. Vždyť ani nevím, kolik je tady pokojů.“

„Osmnáct,“ řekne. Pak se zamračí a dodá: „Myslím.“

„Davide! Poslouchej se. Páni. Jak je možné, že nevíš, kolik máš pokojů?“

„Vyzkoušíme je jeden po druhém, slibuju.“ Povytáhne manžetu košile a podívá se na stříbrné hodinky. „Kdybys skutečně chtěla něco zkoumat, Nininy knihy jsou ve žlutém salonku. Ty, které používala při restaurování.“

To jméno trochu bodne, ačkoliv to nedám znát.

Nina Kerthenová, rozená Valéry. Davidova první žena. Moc toho o ní nevím. Viděla jsem pár fotek, vím, že byla

krásná, Pařížanka, mladá, šik, blond. Víím, že zemřela při nehodě v morvellanském dole před osmnácti měsíci. Víím, že její manžel a zejména její syn – můj nový, osmiletý nevlastní syn Jamie – po ní musí pořád truchlit, i když se to snaží nedat najevo.

A víím, velmi, velmi jasně, že jedním z mých úkolů tady v Carnhallow je zachraňovat věci. Být tomu smutnému a rozkošnému chlapečkovi tou nejlepší macechou na světě.

„Podívám se,“ řeknu rozzářeně. „Na ty knihy. Třeba mě něco napadne. Utíkej, ať chytíš to letadlo.“

Otočí se k poslednímu polibku, ustoupím.

„Ne – běž! Když mě znovu políbíš, skončíme ve čtrnácté ložnici a bude šest hodin.“

Nelžu. Davidův smích je temný a sexy.

„Večer ti zaskypuju a v pátek se uvidíme.“

S tím odejde. Slyším bouchnout dveře na konci dlouhých chodeb, pak zavrčí jeho mercedes. Pak nastane ticho – zvláště ní letní ticho v Carnhallow doprovázené šepotem vzdáleného moře.

Vezmu svůj telefon, otevřu aplikaci poznámkový blok.

Nebude snadné pokračovat v Ninině obnově toho obrovského domu. Mám na pomoc trochu uměleckého nadání – na Goldsmiths College jsem vystudovala fotografii. Studium, které se ukázalo být úplně k ničemu, protože jsem v podstatě dokončila školu toho dne, kdy se fotografie jako placené zaměstnání zhroutila. A tak jsem skončila jako učitelka fotografování pro děti, ze kterých nikdy nebudou fotografové.

To byl, předpokládám, další důvod, proč jsem se s radostí vzdala londýnského života – docházela mi ta nesmyslnost. Už jsem ani nefotila. Jen jsem v dešti jezdila autobusem do

svého stísněného sdíleného bytu v Shoreditch. Který jsem si ve skutečnosti nemohla dovolit.

Ale teď, když nemám skutečné zaměstnání, můžu tenhle umělecký dar paradoxně uplatnit. I když za moc nestojí.

Vyzbrojená telefonem začnu s průzkumem – snažím se udělat si o Carnhallow důkladnou představu. Jsem tu jeden týden, ale většinu z něj jsme strávili v ložnici, kuchyni nebo na pláži, kde jsme si užívali nádherné letní počasí. Spousta mých věcí z Londýna je ještě v krabicích. Dokonce jsme ani nevybalili kufr z líbánek – z našeho božsky požitkářského, smyslného a drahého výletu do Benátek, kde mi David koupil v *Harryho baru* u náměstí sv. Marka mé oblíbené Martini: gin v nízké sklenici vychlazený skoro na led a slabě přiotrávený vermutlich, jak tvrdil David. Miluju způsob, jakým se David vyjadřuje.

Ale to už je minulost a tohle je moje budoucnost. Carnhallow.

Kráčím na jih jako polární badatel, zamírím přes nový sál, zkoumám nábytek a dekorace a cestou si dělám poznámky. Na stěnách je dřevěné obložení imitující draperie, myslím, zdobené řezbami mnoha cornwallských dolů na cín a měď vlastněných Kerthenovými: štoly a chodby Botallacku a Morvellanu, těžní věže a rýžoviště Wheal Chance a Wheal Rose. Všude jsou staré fotky dolů v době jejich rozkvětu – tesklivé obrázky zamrzlé práce, zapomenutého odvětví, muži ve vestách tlačí kolečka, z komínů u moře se kouří.

Nový sál končí velkými dvoukřídlými dveřmi. Víím, co je za nimi – žlutý salonek. Zatlačím na dveře a projdu a rozhlédnu se s jakousi bezmocnou touhou.

Protože tahle místnost, již zrestaurovaná, s vitrážovými okny vyhlížejícími do zasněné rozkvetlé zeleně jižních tráv-

níků, je pravděpodobně nejkrásnější ze všech pokojů, takže zároveň patří k nejvíce znepokojujícím.

Potřebuju, aby byl zbytek Carnhallow stejně působivý. Nebude to lehké – Nina měla vynikající vkus. Přesto krása žlutého salonku ukazuje potenciál Carnhallow. Pokud se dokážu vyrovnat tomu, co tady Nina odvedla, bude Carnhallow nečekaně rozkošný. A můj.

To pomyslení je tak omamné, až se mě zmocní závrať. A štěstí.

V telefonu mám nějaké poznámky o žlutém salonku. Nejsou ale celkem k ničemu, krom toho, že ukazují mou nevzdělanost. Poznamenala jsem si „modré prase na stole“, „pohřební urny z 18. století?“ a „mamelucké nože“. Taky „balíček karet Davida otce“, „hráli vrhcáby“ a „mosaz vykládaná želvovinou“.

Co s tím vším budu dělat? Jak vůbec začnu? Už jsem v rychlosti prolétla Nininy knihy, knihy plné moudrých, ale nepochopitelných rad o georgiánském nábytku a viktoriánském stříbře, knihy plné slov, která okouzlí a zmatou – vápencové rohové kameny z Ham Hill, starožitné epergne.

Všechno zní tak exoticky a nesrozumitelně a neuvěřitelně luxusně. Vyrostla jsem v nacpaném obecním bytě. Nejdražší věc, kterou jsme měli, byla obrovská televize, nespíš kradená. Teď se chystám utratit tisíce za „stříbrné mísy na oplachování prstů Stuart“ a „naplnit je růžovou vodou“. Jak se zdá.

Mé snění – napůl úzkostné, napůl nadšené – mne zavede do rohu salonku, k malému, leštěnému dřevěnému stolku. Thajská hospodyně Cassie na něj postavila stříbrnou vázu plnou lilí a růží. A přece ta váza nevypadá dobře. Možná bych tedy mohla začít tady. S tímhle. Jen tohle. Jeden krůček po druhém.

Položím telefon, srovnám vázu – pečlivě ji na stolku vystřídím. A přece to pořád není dobré. Možná by měla být vlevo od středu? Dobrý fotograf svůj objekt nikdy neplácne přímo doprostřed.

Deset minut se pro tu vázu snažím najít nejlepší místo. Představuji si za sebou Ninu Kerthenovou, jak ve zdvořilém zděšení vrtí hlavou. A pochybnosti o sobě samé se vrátí. Jsem si jistá, že Nina Kerthenová by to udělala správně. Udělala by to dokonale. Blondaté vlasy by se jí zhouply přes sklopené, chytré modré oči, které by soustředěně přimhouřila.

Nechám své práce a s povzdechem se podívám dolů. Lakované tisové dřevo stolku ve své temnotě odráží mou tvář. Prasklina prochází přes stůl a láme obraz napůl. Což je nepatřičné.

Lidé mi říkají, že jsem přitažlivá, ale nikdy se *ne cítím* skutečně krásná – ne se svými rudými vlasy, posetá pihami, s tou bílou keltskou kůží, která se nikdy neopálí. Namísto toho se cítím vadná, rozbitá. Prasklá. A když se na sebe podívám velmi přísně, nevidím vůbec žádnou krásu – jen prohlubující se vrásky u očí, až příliš mnoho na můj věk – teprve třicet.

Ucítím příjemný vánek. Přichází od otevřeného okna, přináší vůně carnhallowských květinových zahrad. Rozptýlí mou pošetilost a připomene mi mou cenu. Ne. Nejsem rozbitá a těch pochybností už bylo dost. Jsem Rachel Dalyová a zvládl jsem už větší výzvy než sehnat správné tapety nebo přijít na to, co to je tazza.

Osmasedmdesát pokojů může počkat, stejně jako západní křídlo. Potřebuji trochu čerstvého vzduchu. Strčím telefon do kapsy a jdu k východním dveřím, otevřu je do slunného klidu,

tak nádherného na mé nastavené tváři. A pak jižní trávníky. Zázračné zahrady.

Jak mi řekli, zahrady Carnhallow byly jednou z věcí, které Davidův otec Richard Kerthen udržoval, i když prohrál poslední zbytky bohatství Kerthenových, cestou k infarktu. A Nina toho se zahradami zjevně nikdy moc nedělala. A tak si tam mohu užívat ryzejší přivlastnění – mohu z celého srdce obdivovat čerstvě posekanou trávu stíněnou cornwallskými jilmy, záhony se záplavou letních barev. A mohu rovnou milovat ty hluboké a krásné lesy jako vlastní. Hlídadí a obklopují Carnhallow, jako by dům byl ukrytá šperkavnice, ovinutá trny.

„Dobrý den.“

Trochu vylekaně se otočím. Je to Juliet Kerthenová, Davidova matka. Tvrdošijně bydlí sama v samostatném bytě adaptovaném v rohu jinak se rozpadajícího a nezrestaurovaného západního křídla. Juliet trpí prvními příznaky Alzheimerova, ale je, jak říká David, ve stadiu aristokratického popírání.

„Překrásný den,“ řekne.

„Úchvatný, vidíte? Ano.“

Setkala jsem se s Juliet párkrát. Mám ji moc ráda – má svěžího ducha. Nevím, jestli má ráda ona mne. Byla jsem příliš plachá, než abych zašla dál, abychom se skutečně spřátelily, abych zaklepala na její dveře s ostružinovo-jablečným koláčem. Protože Juliet Kerthenová je sice stará a křehká, ale je také znepokojující. S náležitě modrými očima, patřičnými lícními kostmi, skutečná dcera lorda Carlyona. Další starobylý cornwallský rod. Cítím se vedle ní každým coulem jako děvče z pracující třídy z Plumsteadu. Můj koláč by jí nejspíš připadal trochu vulgární.

Přesto se chová dokonale přátelsky. Je to ve mně.

Juliet si rukou zacloní oči před sluncem. „David vždycky říká, že život je dokonalý anglický letní den. Krásný právě proto, že je tak vzácný a pomíjivý.“

„Ano, to zní jako David.“

„Tak jak jste se tu zabydlela, drahoušku?“

„Dobře. Opravdu, opravdu skvěle!“

„Ano?“ Její přimhouřené oči mne zkoumají, ale přátelsky. Na oplátku ji hodnotím. Je oblečená jako starší člověk, ale velmi upraveně. Šaty, které musejí být třicet let staré, tmavě červený kašmírový svetr, praktické, drahé boty, které pro ni nejspíš vyrobili ručně před čtyřiceti lety v Truro a teď je, hádám, leští Cassie, která se každý den chodí přesvědčit, že je stará paní naživu.

„Nepřipadá vám to tu příliš obrovské?“

„Bože ne, tedy, ano, trochu, ale...“

Juliet mne počastuje vlídným úsměvem. „Nenechte to na sebe dopadnout. Vzpomínám, když mne Richard poprvé přivezl domů do Carnhallow. Byla to docela tvrdá zkouška. Ten poslední kus cesty. Ty příšerné úzké cesty přes vřesoviště od St. Ives. Myslím, že Richard byl na tu odlehlost docela hrdý. Dodávala tomu na mystičnosti. Nedala byste si šálek čaje? Mám vynikající *pchu-er čcha*. Už mě nebaví pít ho sama. Anebo tam je gin. Nemůžu se rozhodnout.“

„Ano, čaj by byl vynikající, děkuji.“

Následuji ji kolem západního křídla směrem k severní straně domu. Slunce se stříbřitě mihotá na vzdálené mořské hladině. Doly na vrcholku útesu jsou teď na dohled. Tlachám o domě, snažím se Juliet – a možná i sebe – ujistit, že jsem naprosto optimistická.

„Ohromuje mne, jak je to tu skryté. Myslím Carnhallow. Schovaný v tom rozkošném údolíčku, zalitý sluncem. A přitom jste jen pár kilometrů od vřesoviště, od vši té *pochmurnosti*.“

Otočí se a přikývne. „Skutečně. Ačkoliv druhá strana domu je úplně jiná. Vlastně je to docela chytré. Richard vždycky říkal, že to dokazuje pravdivost legendy.“

Svraštím čelo. „Pardon?“

„Protože druhá strana Carnhallow směřuje na sever, k dolům, k útesům.“

Zmateně potřesu hlavou.

„David vám tu legendu nevyprávěl?“

„Ne, nemyslím si. Tedy, ehm, vyprávěl mi řadu příběhů. O jeřábech. O zlém Jagovi Kerthenovi...“ Nechci říct: *Možná jsme na první schůzce vypili tolik šampaňského a měli jsme tak omamný sex, že jsem zapomněla polovinu z toho, co mi říkal* – což je dost dobře možné.

Juliet se otočí k potemnělým obrysům dolů.

„Tak tohle je ta legenda. Kerthenovi, říká se, museli mít děsivý dar – šestý smysl nebo nějaký druh jasnozřivosti, protože pokaždé narazili na žílu cínu nebo mědi, když ostatní spekulanti krachovali. V kornštině pro ty, kteří mají dar, existuje jméno: *tus-tanyow*. Znamená to lidé ohně, lidé se světlem.“ Bezstarostně se usměje. „Uslyšíte ten příběh od místních v Tinners – to je příjemná hospůdka v Zennoru. Musíte ji vyzkoušet, ale nedávejte si *stargazy pie*. Každopádně Richard to do mne pořád hučel, tu legendu. Protože Kerthenovi si postavili dům právě tady, na pozůstatcích starého kláštera, směrem k Morvellanu, ale už stovky let předtím, než v Morvellanu objevili cín. Takže pokud se necháte ovlivnit, tak z toho celkem vyplývá, že je ta legenda pravdivá. Jako by

Kerthenovi *věděli*, že najdou cín. Já vím. Pojďme si dát trochu *pchu-er čcha* a ginu, snad se to k sobě hodí.“

Svižně prochází kolem severozápadního rohu Carnhallow. Následuji ji, dychtíc po přátelství a rozptýlení. Protože mne její příběh zneklidňuje způsobem, který nedokážu přesně vysvětlit.

Nakonec, je to jen bláznivá historka o dávné rodině, která vydělala spoustu peněz tím, že ty chlapce posílala do starých dolů. Jejichž chodby vedou hluboko pod mořem.

162 DNÍ PŘED VÁNOCI

Ráno

David mne kreslí. Sedíme v nejprudším letním slunci na jižním trávníku, džbáněk čerstvě vymačkané šťávy z citronů a broskví na stříbrném podnose položený na vonící trávě. Mám slamák nasazený šikmo. Carnhallow – *můj* skvělý a krásný dům – září ve slunci. Určitě jsem si nikdy nepřipadala víc nóbl. Možná jsem nikdy nebyla šťastnější.

„Nehýbej se,“ řekne. „Vydrž chvíli, miláčku. Kreslím ten tvůj pěkně zdvižený nosík. Nosy jsou záludné. Jde hlavně o stínování.“

Podívá se na mě soustředěným pohledem a pak se vrátí k papíru. Tužkou pohybuje svižně, stínuje a šrafuje. Je velmi dobrý, pravděpodobně mnohem větší umělec – jak zjišťuji – než já. Má víc přirozeného talentu. Já sice umím trochu kreslit, ale ne takhle dobře a jistě ne tak rychle.

Když jsem objevila Davidovu uměleckou stránku, bylo to jedno z nečekaných potěšení tohoto léta. Celou dobu jsem věděla, že se zajímá o umění, nakonec jsme se poprvé setkali

na soukromé prohlídce galerie v Shoreditch. A když jsme byli v Benátkách, stihl mi ukázat všechna svá oblíbená benátská umělecká díla – nejen samozřejmě Tiziany a Canelotty, ale také Brancusiho ve sbírkách Peggy Guggenheimové, barokní strop v San Pantalon nebo na ostrově Torcello madonu z devátého století, s tím jejím upřeným pohledem plným bolestné, ale věčné lásky. Matčiny nikdy nekončící lásky. Bylo to tak krásné a smutné, až se mi chtělo plakat.

Přesto jsem si tak docela neuvědomila, že dokáže *dělat* umění, dokud jsem se nepřestěhovala sem do Carnhallow. Viděla jsem v salonku a v Davidově pracovně některé z jeho prací z mládí: poloabstraktní malby penwithských kamených mohyl a vřesovišť a pláží. Byly tak dobré, že jsem si nejdřív myslela, že šlo o drahá profesionální díla zakoupená Ninou v aukční síni v Penzance. V rámci její důkladné renovace domu, díky jejímu zápalu pro něj.

„Tak,“ řekne. „Nos je hotový. Teď ústa. Ústa jsou snadná, dvě vteřiny.“ Opře se a podívá se na kresbu. „Ha. Mám to.“

Spokojeně si trochu usrkne džusu. Slunce mě hřeje na holých, opalujících se ramenou. V Dámském lesíku zpívají ptáci. Nepřekvapilo by mne, kdyby přešli do těsné harmonie. To je ono. Dokonalý moment štěstí. Muž, láska, slunce, nádherný dům v nádherné zahradě v nádherném koutě Anglie. Cítím nutkání říct něco pěkného, abych splatila dluh.

„Víš, jsi vážně dobrý.“

„Cože, miláčku?“

Zase skicuje. V hlubokém mužném soustředění. Líbí se mi, jak se soustředí. Mračí se, ale není rozzlobený. Muž zabraný do práce. „Kreslení. Víím, že už jsem ti to říkala, ale máš vážně talent.“

„Ech,“ řekne jako teenager, ale usměje se jako dospělý a rukou rychle pohybuje po papíře. „Možná.“

„Nikdy ses tím nechtěl živit?“

„Ne. Ano. Ne.“

„Cože?“

„Na chvíli, po Cambridge, jsem o tom uvažoval. Líbilo by se mi to jednou zkusit. Ale neměl jsem na vybranou. Musel jsem pracovat, abych vydělal spoustu a spoustu nudných peněz.“

„Protože tvůj táta roztočil celé jmění?“

„On dokonce prodal rodinné stříbro, Rachel. Aby zaplatil ty pitomé dluhy z hazardu. Prodal ho jako nějaký fetiš, co prodá televizi. Musel jsem ho vykoupit zpátky – Kerthenovic stříbro. A musel jsem zaplatit přirážku.“ David si vzdychne a znovu ochutná džus. Slunce se třpytí na nakloněné sklenice v jeho ruce. Vychutnává si svěží chuť a dívá se za mne, na slunce probleskující lesem.

„Samozřejmě nám stejně docházely peníze, nebyla to celé otcova chyba. Udržovat Carnhallow v provozu bylo nesmyslně drahé, ale rodina se o to pořád snažila. I když většina dolů byla od roku 1970 ztrátová.“

„Proč?“

Vezme tužku a sevře ji mezi jasně bílými zuby. Přemýšlí nad obrázkem a odpovídá roztržitě. „Vážně tě musím nakreslit nahou. Bradavky mi opravdu jdou. Je to prostě dar.“

„Davide!“ zasměju se. „Chci to vědět. Chci to pochopit. Proč prodělávali?“

Pokračuje ve skicování. „Protože těžba v Cornwallu je těžká. Pod Cornwalllem leží víc cínu a mědi, než se za celé ty čtyři tisíce let historie cornwallské těžby podařilo vydolovat,

ale je v podstatě nemožné je dostat ven. A zcela jistě to není výdělečné.“

„To kvůli útesům a moři?“

„Přesně tak. Viděla jsi Morvellan. To byl v osmnáctém a devatenáctém století náš nejvýnosnější důl, ale je nebezpečný a nepřístupný.“

„Pokračuj.“

„To, že má Morvellan tak podivnou architekturu – dva domy – to má svůj důvod. Většina cornwallských těžních věží byla vystavená povětrí, jen pumpy byly chráněné kamenem – nejspíš proto, že stroje byly považovány za důležitější než lidi. Ale na útesech nad Zawn Hanna měli Kerthenovi problém s blízkostí moře a následnými bouřemi, takže jsme museli chránit vrcholek věže domkem, hned vedle strojovny.“ Dívá se na mne a za mne, jako by se díval na samotné doly. „Tak náhodně vytvořili tu jímavou diagonální symetrii.“ Tužkou pomalu točí v prstech. „Teď si to srovnej s povrchovými doly v Austrálii nebo Malajsii. Cín je přímo tam, na povrchu. Můžou ho prostě vykopat ze země plastovou lopatkou. Proto cornwallská těžba odumřela. Čtyři tisíce let těžby zmizely za pár generací.“

Jeho veselost zakryly mraky. Cítím jeho potměšilé myšlenky směřující k Nině, která se utopila v Morvellanu. Nejspíš je to moje vina, že jsem nechala hovor stočit tímhle směrem. Dolů do údolí, k dolům na útesech. Musím to napravit. „Vážně mě chceš kreslit nahou?“

Úsměv se mu vrátí. „Ach ano. Rozhodně ano.“ Zasměje se a odtrhne hotovou kresbu z bloku. Skloní pohlednou hlavu, aby posoudil své dílo. „Hmm. Není to špatné. Pořád ještě jsem ten nos nezachytil správně. Vážně mi jdou líp bradavky. Dob-

ře...“ otočí zápěstí, aby se podíval, kolik je, „... slíbil jsem, že vezmu Jamieho do školy...”

„O víkendu?“

„Fotbalový zápas, pamatuješ? Hrozně se těší. Můžeš ho pak vyzvednout? Mám se sejít s Alexem ve Falmouthu.“

„Samozřejmě vyzvednu. S radostí.“

„Uvidíme se u večere. S dětmi jsi skvělá.“

Zlehka mne políbí a odejde kolem domu směrem k autu, cestou volá na Jamieho. Jako bychom už byli rodina. Bezpečná a šťastná. Ten pocit mě hřeje jako letní počasí.

Zůstanu sedět na slunci, s přivřenýma očima, jako v polospánku. Ten pocit sladkého nicnedělání je rozkošný. Mám co na práci, ale nic zvláštního, co bych musela udělat právě teď. V domě a na příjezdové cestě se ozývají hlasy. Bouchnou dveře auta. Zvuk motoru utichá, jak míří těmi hustými lesy vzhůru údolím k vřesovištím. Nahradí ho ptačí zpěv.

Pak si uvědomím, že jsem se nepodívala na svůj portrét od Davida. Zvědavě, možná trochu obezřetně – nemám ráda, když mě někdo kreslí, stejně jako se nerada dávám fotografovat, udělala jsem to jen, abych si užila Davida – se nakloním přes stůl a vezmu list papíru.

Podle očekávání je to vynikající. Za patnáct minut skicování mne zachytil, od náznaku smutku v očích, který nikdy nemizí, po upřímný, ač nejistý úsměv. Vidí mne, jaká skutečně jsem. A přitom jsem na tom obrázku i pěkná – stín klobouku mi lichotí. A v tom obrázku je má láska k němu, oživující šťastnou plachost pohledu.

Vidí tu lásku, to mne těší.

Je tu jen jeden nedostatek. Nos. Můj nos, prý roztomilý, pršáček otočený vzhůru. Ale on vůbec nenakreslil *můj* nos.

Tenhle nos je ostřejší, orlí, krásnější. Ta stavba kostí patří jinému obličejí, někomu, koho kreslil tisíckrát, až se z toho stal zvyk. A já vím komu. Viděla jsem fotky i kresby.

Vypadám tu jako Nina.

Odpoledne

Kresba leží v trávě, vypadla mi z ruky. Jsem vzhůru a překvapená, že jsem usnula. Musela jsem odpadnout na sluníčku. Rozhlížím se. Nic se nezměnilo. Stíny se prodloužily. Den je pořád pěkný, slunce pořád svítí.

V Carnhallow spím hodně a dobře. Jako bych doháněla pětadvacet let budíků. Někdy se cítím tak poklidně, že se ozve skrytý pocit viny, společně s náznakem osamělosti.

Ještě tu nemám žádné skutečné přátele, takže jsem ty poslední osamělé týdny, pokud jsem nebyla v domě, trávila ježděním po divoké krajině Penwithu. Ráda fotografuji tiché haldy, prosolené vesničky a temné, hluboce vykrojené zátoky, kde s výjimkou těch nejkliďnějších dní vlny jako smyslů zbavené narážejí na útesy. Ale zatím je mým nejoblíbenějším místem Zawn Hanna, zátoka na konci našeho údolí. Stojí nad ní důl Morvellan, ale ignoruji jeho černé obrysy a raději se dívám k moři.

Když mne letní déšť občas zahnal dovnitř, snažila jsem se uspořádat si v duchu mapu Carnhallow. Nakonec jsem napočítala sedmdesát osm ložnic a ukazuje se, že tu ve skutečnosti je na horním patře osmnáct (podle toho, jak je definujete) malých, smutných pokojíků odrážejících zvuky od stěn, které

pravděpodobně sloužily jako pokoje pro služebnictvo, ačkoliv podivně připomínají klášterní cely, které, předpokládám, kdysi musely stát na tomto pozemku, ve svěžím údolíčku.

Některé dny, když stojím sama v prachu horního podlaží, když mořský vítr pročešává jeřáby, mívám pocit, jako bych slyšela slova těch mnichů zachycená ve větru: *Ave Maria, gratia plena: Dominus tecum...*

Jindy pobývám v salonku, spolu s kuchyní a zahradami své oblíbené části Carnhallow. Prošla jsem většinu knih, od Niniých svazků o starožitném stříbře a míšeňském porcelánu po řadu Davidových monografií hlavně o moderním umění: Klee, Bacon, Jackson Pollock. David má zvláštní zálibu v abstraktních expresionistech.

Minulý víkend jsem ho viděla, jak sedí a hodinu zírá na černo-červené fleky na malbě Marka Rothka, pak zavřel knihu, podíval se na mne a řekl: „Všichni jsme astronauti, vážně, no ne? Mezihvězdní astronauti cestující tak daleko do temnoty, že se nemůžeme nikdy vrátit.“ Pak vstal a nabídl mi plymouthský gin v georgiánské sklenici.

Ale můj největší osobní objev nebyl porcelán ani malby, ale malý svazek fotografií s oslíma ušima skrytý mezi dvěma tlustými knihami o Van Dyckovi a Michelangelovi. Když jsem tu odrbanou knížečku poprvé otevřela, odhalila znepokojivé černobílé obrázky starých dolů Kerthenových a horníků v nich.

Ty fotografie musely být, počítám, z devatenáctého století. Dívám se na ně skoro každý den. Co mne na nich udivuje, je to, že horníci pracovali prakticky potmě – měli jen slabé záblesky malých svíček zastrčených za plstěnými klobouky. Což znamená, že okamžik, kdy explodoval hořčíkový blesk, byl jedinou chvílí v jejich životě, kdy horníci pořádně viděli,

kde pracují, kde tráví každou bdělou hodinu kopáním, rubáním a vrtáním. Jeden vzácný zlomek jasu. A pak zpátky do celoživotní temnoty.

Pomyšlení na ty horníky, kteří se kdysi lopotili ve skále pod mnou, mne přiměje k aktivitě. Do práce, Rachel Dalyová.

Kresba je složená a položená na podnose teplém od slunce. Odnesu podnos se sklenicemi vonícími citronem do chladu v domě, do vzdušné kuchyně. Pak otevřu svou aplikaci. Zbývá prozkoumat jen dvě důležitá místa. Nechala jsem je na konec, protože mi dělají nejvíc starostí. Jsou to ty největší výzvy Carnhallow.

První jsou sklepy.

David mi to omračující bludiště ukázal v den našeho příjezdu a od té doby jsem tam nebyla. Protože sklepení jsou depresivním místem – síť bezútěšných chodeb plných prachu, v nichž na stočených pérech visí zvonce, které už nikdy nikdo neuslyší.

Do sklepa vede mnoho schodů. Vydám se po prvním rameni u kuchyně. Zapnu nespolehlivé světlo nad schody a rozhlédnu se.

Na olupujících se dveřích visí staré označení místností, kde se kartáčovaly vlněné oděvy, kde majordomus opatroval stříbro, komorníkova pokoje... a zbytek mizí v šedých stínech. Na konci zašlé chodby před sebou rozeznám vysoký oblouk kamenného vstupu do vinného sklepa. David a Cassie tam chodí často – je to využívaná část obrovského sklepení pod Carnhallow. Ve sklepě jsou zjevně lomená okna, zazděná cihlami, ukazující na klášterní původ Carnhallow před tisícem let. Jednou se v tom sklepě sama posadím a odfouknu prach ze starých francouzských vinět a naučím se něco o víně, tak

jako se učím o všem ostatním. Dnes si ale potřebuji udělat celkový obrázek.

Zabořím do protější chodby a najdu další označení: pekárna, úklidová místnost, mlékárna. Nánosy povalující se v chodbách, které je někdy úplně blokují, jsou omračující. Starodávný šicí stroj. Polovina starého motocyklu rozebraná na díly. Rozbité keramické dýmky staré možná dvě stě let. Plesnivá viktoriánská skříň. Nějaké svítidlo vyrobené snad z labutího peří. Obrovské kolo z kočáru taženého koňmi. Jako by se Kerthenovi, pomalu vymírající, rozptylující se po světě a upadající, nemohli smířit s tím, že by se s něčím rozloučili, jelikož to bolestně symbolizovalo jejich úpadek. A tak to všechno schovali tady dole. Pohřbili.

S telefonem v ruce se zastavím. Vzduch je nehybný, studený. Dvě obrovské staré lednice se bez zjevného důvodu skrývají v koutě. Najednou mi hlavou bleskne představa, že jsem v jedné z nich uvězněná. Buším na dveře, polapená v páchnoucím malém prostoru, uvízlá ve sklepní chodbě, kterou nikdy nikdo nepoužije. Umírající několik dní v kvádrovitě rakvi.

Projede mnou chvění. Jdu dál, otočím se vlevo a najdu ještě starší dveře. Kamenné zárubně vypadají středověce a malovaná dřevěná cedule visící na hřebíku hlásá PALÍRNA.

Palírna?

Ta cedule mne zneklidňuje.

PALÍRNA.

S potlačovanou úzkostí zatlačím na dveře. Panty jdou ztuha, jsou zrezlé. Musím se do dveří opřít ramenem a pořádně zatlačit a dveře se konečně otevřou – s ránou. Jako bych něco zlomila. Cítím, že se na mne dům dívá s nechutí.

V téhle místnosti je hodně tma. Není tu vidět žádný vypí-

nač a jediné světlo přichází z chodby za mnou. Oči si pomalu zvyknou na přítmi. Uprostřed téhle malé místnosti stojí otlučený dřevěný stůl. Může být stovky let starý, nebo možná jen zažil těžké časy. Různé lahvičky, zašedlé prachem, stojí na policích. Některé mají na sobě malé cedulky zavěšené na krásných kovových řetízcích jako malé náhrdelníčky maličkých otrokyň. Když přijdu blíž, vidím rukou psaná jména, naškrabaná rozskřípaným perem a starým inkoustem.

Řimbaba. Pelyněk. Kostival. Divizna.

Palírna.

PALÍRNA.

Myslím, že teď to snad chápu. Právě tady se destilovaly léky z bylin, tinktury. Palírna.

Otočím se k odchodu a zahlédnu něco naprosto nečekaného. Tři nebo čtyři velké lepenkové krabice v rohu místnosti, částečně zakryté bednou se starým skleněným nádobím. Na krabicích je energickou rukou načmárané jméno *Nina*.

To jsou tedy její věci? Mrtvá žena, mrtvá matka, mrtvá manželka. Oblečení, nebo možná knihy. Které ještě nejsou připravené k vyhození.

Teď si připadám vážně nepatřičně, jako při neoprávněném vniknutí. Neudělala jsem nic špatného, jsem nová manželka, starám se o Carnhallow a David chtěl, abych ho prozkoumala, abych mohla znovu dát do pořádku to zaprášené bludiště. Ale z toho, jak jsem se do téhle místnosti málem vloupala a narazila na tyhle smutné krabice, se červenám.

Vycouvám a snažím se neutíkat, po schodech vylezu s pocitem výrazné úlevy. Dýchám zhluboka. Pak se podívám na hodinky a vzpomenu si – musím vyzvednou Jamieho, brzy, takže mám čas na poslední úkol.

Je tu ještě jeden vnitřní prostor, na který se chci podívat – zcela nedotčené západní křídlo. A v jeho srdci starý sál. David mi řekl, že je působivý.

Ale ještě jsem tam ani nevkročila. Viděla jsem ho jen zvenčí, vypadalo bezútešně. Vydám se chodbou za velkým schodištěm, přeždu z východu na západ a z teď do tehdy.

To musí být ono. Velké, ale nenatřené a velmi těžké dřevěné dveře. Na nich stáčený litinový kruh jako držadlo. Dá práci jím otočit, ale pak se dveře lehce otevřou. Poprvé vkročím do starého sálu.

Vysoká klenutá okna jsou gotická, vitrážovaná. Zjevně patřila ke klášteru. Klenutá kamenná místnost je studená. Nejsou tu také žádné koberce ani nábytek. David říkal, že před staletími v tomhle sále vypláceli horníky. Úplně je vidím. Prosté muže klidně stojící v řadě a vyvolávané příjmením. Statní dozorčí přihlížejí se založenýma rukama.

Místnost je působivá, ale zároveň skličující. Roztřesu se v ní jako dítě. Myslím, že ta atmosféra musí nějak souviset s velikostí místnosti. Tady, v ledovém a prázdném srdci domu, si uvědomím měřítko Carnhallow. Obrovské a pohlcující. Právě tady skutečně pochopím, že jsem v domě s místem pro padesát lidí. Pro tři tucty sluhů a velkou rozvětvenou rodinu.

Dnes tu žijeme jen čtyři. A jeden – David – bude trávit většinu času v Londýně.

Tři hodiny. Je čas vyzvednou nevlastního syna. Zamířím ven, skočím do mini, spustím motor a pomalu řídím po úzké cestě vzhůru do sluncem zalitých lesů. Je to obtížná cesta, ale zároveň nádherná. Inspirující. Jednou si tu možná budou hrát moje děti. Vyrostou ve velkolepém Carnhallow – obklopeny prostorem, krásou, plážemi a stromy. Na jaře uvidí zvonky

a v říjnu budou sbírat houby. A budeme mít psy. Šťastné, pelášící psy, nosící klacky porostlé mechem na mýtině v Dámském lese.

Konečně se dostanu na hlavní cestu a řídím na západ. Proplétám se mezi zelenými a kamenitými vřesovišti po mé levici a bouřícím oceánem po pravici. Tahle spleť silnic druhé třídy spojuje většinu bývalých hornických vesniček v západním Penwithu.

Botallack, Geevor, Pendeen. Morvah.

Za Morvahem se cesta rozděluje – vydám se vlevo, mířím přes pustinu horního vřesoviště k Jamieho škole v Sennenu, soukromé přípravné škole.

Dvě levé zatačky, další kilometr a půl vřesovišť a krajina se jemně změnila. Tady na jižním pobřeží se skvrny slunce mihotají na klidnějším moři. Když zaparkuji auto nedaleko školní brány a otevřu dveře, je vzduch o maličko, ale přece znatelně jemnější.

Jamie Kerthen už je tady a čeká. Jde ke mně. Má na sobě školní uniformu, i když je sobota. To proto, že Sennen je dost formální škola vyžadující uniformu, kdykoliv jsou děti na pozemku školy. Líbí se mi to. Chci to i pro svoje děti. Formálnost a disciplínu. Víc toho, co jsem neměla.

Vylezu z auta a usměju se na nevlastního syna. Musím odolat pokušení se rozeběhnout a pevně ho obejmout. Na to je ještě moc brzy. Ale můj ochranný pud je skutečný. Chci ho chránit navždy.

Jamie se pousměje, ale pak se zastaví a stojí tam, jako by vrostl do dlažby, a dlouze, podivně a soustředěně se na mne dívá. Jako by nemohl přijít na to, kdo jsem a proč jsem tady. I když už spolu bydlíme týdny.

Snažím se nenechat znervóznit. Jeho chování je zvláštní – ale vím, že ještě truchlí po matce.

Aby to bylo ještě horší, vyjde jiná matka a vede svého syna, míjejí nás. Nevím, kdo to je. Nikoho v Cornwallu neznám. Ale z izolace mi nepomůže, když si budou lidé myslet, že jsem divná a nezapadám. A tak se na ni zeširoka usměju a řeknu až příliš hlasitě: „Dobrý den, já jsem Rachel! Jsem Jamieho nevlastní matka!“

Žena se podívá mým směrem, pak na Jamieho, který tam pořád stojí bez hnutí, s pohledem upřeným na mne.

„Ehm, ano... dobrý den.“ Slabě se začervená. Má pěkný kulatý obličej a krásný jasný hlas. Zdá se, že je v rozpacích z téhle divné, hlučné ženy a jejího obezřetného nevlastního syna. Jak by ne? „Určitě se zase potkáme. Ale... no... vážně už musím jít,“ řekne.

Žena s chlapcem spěchá pryč, pak se po mně ohlédne a zmateně se zamračí. Nejspíš lituje toho vystrašeného chlapce s tak pitomou macechou. Obrátím se tedy s úsměvem ke svému nevlastnímu synovi.

„Ahoj Jamie! Je všechno v pořádku? Jaký byl fotbal?“

Bude tam tak nehybně stát ještě dlouho? Nesnesu to. Podivná chvíle trvá ještě několik bolestných vteřin. Pak se uvolní. „Dva nula. Vyhráli jsme.“

„Skvěle, no to je báječné, fantastické!“

„Rollo vstřelil penaltu a pak dal hlavičku.“

„To je naprosto *vynikající* ! Můžeš mi to vyprávět cestou domů. Chceš si nastoupit?“

Přikývne. „Dobře.“

Hodí sportovní tašku na zadní sedadlo a vklouzne dovnitř, zacvakne bezpečnostní pás, zatímco startuji auto, vytáhne

z tašky knížku a dá se do čtení. Zase mne ignoruje. Přerádím, vyberu těžkou zatáčku a snažím se soustředit na tyhle úzké silnice, ale trápí mne starosti. Myslím na to, že to není v posledních týdnech poprvé, co se ke mně Jamie chová divně, jakoby podezřívavě – tohle je ale nejvýraznější případ.

Co se změnilo? Když jsem se se svým nevlastním synem setkala v Londýně, byl samý smích a štěbetání – první den, kdy jsme se setkali, jsme spolu vycházeli skvěle. Ten den vlastně byl prvním dnem, kdy jsem skutečně cítila k jeho otci skutečnou lásku. To, jak se k sobě se synem chovali, jejich láska a porozumění, žertování a vzájemná úcta, společný zármutek, který ale nedávali najevo – to na mne zapůsobilo a došlo mne to. Bylo to tak odlišné ode mne a mého otce. A chtěla jsem něco z té rodičovské náklonnosti i pro své dítě. Chtěla jsem, aby byl otec mých dětí přesně jako David. Chtěla jsem aby jím *byl* David.

Sex a touha a přátelství tu už byly – David mne okouznil –, ale právě Jamie moje pocity vykrytalizoval v lásku ke svému otci.

A přece, od chvíle, kdy jsem se skutečně nastěhovala do Carnhallow, byl Jamie, teď mi to dochází, čím dál odtažitější. Vzdálený a obezřetný. Jako by se mne snažil odhadnout. Jako by nějak cítil, že je něco špatně. Se mnou něco špatně.

Právě teď se na mne můj nevlastní syn klidně dívá do zpětného zrcátka. Má velké oči, světle fialovomodré. Je to skutečně velmi krásný chlapec, mimořádně okouzlující.

Jsem snad kvůli tomu povrchní, že je pro mne snadnější milovat Jamieho Kerthena proto, že je pěkný? Pokud ano, moc toho nenadělám, nemůžu si pomoci. Krásné dítě je mocná zbraň, těžko odolat. A také vím, že jeho chlapecká krása

skrývá silný žal, to ještě posiluje mé láskyplné pocity. Nikdy mu nenahradím ztracenou matku, ale jistě dokážu utišit jeho osamělost.

Do bílého čela mu spadl pramen černých vlasů. Kdyby to byl můj syn, odhrnula bych mu ho. Konečně promluví.

„Kdy táta zase odjede?“

Odpovím spěšně. „V pondělí ráno jako obvykle, pozítří. Ale bude pryč jen pár dní. Koncem týdne letí zpátky do Newquay. Nebude to dlouho, vůbec ne.“

„Aha, dobře. Děkuju, Rachel.“ Procítěně si vzdychne. „Chtěl bych, aby byl táta doma dýl. Aby neodjížděl tak často.“

„Já vím, Jamie, já taky.“

Tak ráda bych řekla něco konstruktivnějšího, ale náš nový život je, jaký je. David jezdí každé pondělí do Londýna a v pátek večer zpátky. Létá letadlem z letiště v Newquay. Když jede domů, pálí to stříbrným mercedesem po A30 a pak se plouží poslední klikaté kilometry do Carnhallow.

Je to vyčerpávající, ale každotýdenní dlouhé dojíždění je jediný způsob, jak si může David udržet svou lukrativní kariéru právníka v Londýně a zároveň vést rodinný život v Carnhallow. Je k tomu pevně odhodlaný. Protože Kerthenovi žili v Carnhallow tisíc let.

Jamie je potichu. Trvá nám pětadvacet němých minut, než přejedeme ty mučivé kilometry. Konečně přijedeme do sluncem zalitého Carnhallow a můj nevlastní syn vyleze z mini a vytáhne si sportovní tašku. Znovu cítím potřebu mluvit. Pokoušet se o to. Postupně pouto vznikne. A tak blábolím, zatímco se přehrabuji a hledám klíče. *Možná bys mi mohl říct o tom fotbalovém zápase, můj tým se jmenoval Millwall, tam jsem vyrostla, ale nebyl moc dobrý...* Pak zaváhám. Jamie se mračí.

„Co se děje, Jamie?“

„Nic,“ odpoví. „Nic.“

Klíč vklouzne do zámku, zatlačím a otevřu velké dveře. Ale Jamie na mne zírá zase tím udiveným, nevěřicným způsobem. Jako bych byla strašidelná postava z obrázkové knihy, která nevysvětlitelně ožila.

„Vlastně se něco děje.“

„Copak, Jamie?“

„Včera se mi zdál vážně divný sen.“

Přikývnu a pokusím se o další úsměv.

„Vážně?“

„Ano. Byl o tobě. Byla jsi...“

Odmlčí se. Ale nemůžu to nechat tak. Sný jsou důležité, zejména ty v dětství. Podvědomé úzkosti se dostávají na povrch. Pamatuji se na svoje sny, když jsem byla malá. Sný o úniku, o zoufalém útěku z nebezpečí.

„Jamie. Co to bylo, co se ti zdálo?“

Znepokojeně uhne pohledem. Jako někdo přistižený při lži.

Ale tohle zjevně není lež.

„Bylo to strašné. Ten sen. Byla jsi v něm a... a...“ váhá, pak zavrtí hlavou a dívá se dolů na dlaždice u dveří. „A měla jsi ruce od krve. Byla tam krev. A zajíc. Byl tam zajíc, zvíře, a krev, a měla jsi ji všude. Spoustu krve. Krev byla všude. Třásla ses a dusila.“

Znovu zdvihne pohled. Obličej má napjatý emocemi. Ale není to pláč, spíš to vypadá jako hněv, snad i nenávisť. Nevím, co říct. A nemám šanci to říct. Bez dalšího slova zmizí do domu. A já zůstanu stát ve velkých dveřích Carnhallow. Naprosto mimo.

V dálce slyším nemilosrdné moře narážející na skály pod Morvellanem, pomalu omílající útesy a doly. Krutost, která nikdy neskončí.

149 DNÍ PŘED VÁNOCI

Čas oběda

„Verdejo, pane?“

David Kerthen přikývl. Proč se nenapít? Byl čas pátečního oběda a už byl na cestě domů. Pro jednu skončil s prací brzy, a ne v deset večer. Takže dnes se může napít. Než letadlo přistane v Newquay, stihne vystřízlivět. A stejně nebyla moc velká pravděpodobnost, že by ho na A30 chytila policie. Cornwallská policie dokázala být úžasně neschopná.

Třeba díky pití zapomene. Včera, už potřetí po sobě, měl sen o Carnhallow. Tentokrát se mu zdálo o Nině, jak prochází sama pokoje, nahá.

Často to dělávala – chodila nahá po domě. Připadalo jí to erotické, i jemu. Kontrast její bledé kůže a klášterního kame-
ne či ázerbajdžánských koberců.

David usrknul verdejo a vzpomněl si na tu noc, kdy se vrátili z líbánek. Svlékla se a pak tančili – ona nahá a on v obleku, šampaňské bylo tak studené. Srolovali v novém sále koberce, aby se jim tančilo snáz. Dal jí paži kolem štíhlého pasu, jejich

ruce se spojily. A pak mu vyklouzla ze sevření a utíkala od něj. V přítmí byla vzrušující, jak mizela v temných chodbách, jako stín mladistvé nahoty.

Ty vzpomínky ho ničily. Jejich bývalé štěstí bylo nesmírné. Sex byl vždycky strhující. Ještě pořád z toho měl zlé sny, plné touhy nebo dětinské potřeby, následované pocitem lítosti.

Podíval se na hodinky: 1.30. Oliver měl zpoždění. Jejich stůl byl poloprázdný, ale temná japonská restaurace pro smetánku byla zjevně plná.

David si rozepnul sako obleku a rozhlédl se, vstřebával náladu Mayfair, očichával Londýn. Bohatství moderního Londýna bylo omamné až k pozvracení – město bylo dlážděné úspěchem. Ve vzduchu byla cítit okázalost a nebylo to vždycky příjemné. Bylo to ale omamné a bylo to potřeba. Protože David měl z obchodního triumfu Londýna prospěch. Jako oblíbený právník měl pravidelně stůl v *Nobu*, elegantní kancelář v poklidných georgiánských ulicích Marylebone a – co bylo nejlepší – plat půl milionu liber, se kterým mohl renovovat Carnhallow.

Ale rozhodně si ho musel zasloužit. Ta pracovní doba byla strašná. Jak dlouho to mohl vydržet? Deset let? Patnáct?

Právě teď potřeboval víc alkoholu. A tak usrkával verdejo. Sám.

David nerad obědval sám. Připomínalo mu to dny po Ninině pádu. Bezútesné, osamělé jídlo ve staré jídelně, když se jeho matka uchýlila do svého bytu a odmítala mluvit. Davidem to uvnitř škublo, když si vybavil, jak dychtivě se po pohřbu vrátil do práce. Nechal Jamieho přes týden na starost matce a hospodyně. V podstatě utekl. Protože prostě nedokázal čelit tomu, jak se v něm mísily nejrůznější emoce v symfonii lítosti. Londýn byl jeho únik.

Dopil sklenku vína a pokynul na číšníka, aby ji doplnil. Přitom si všimnul Olivera, kráčejícího ke stolu.

„Promiň,“ řekl. „Měl jsem jednání, které se protáhlo. Aspoň máme módní zpoždění?“

„Jo, týden poté, co ztratili michelinskou hvězdičku.“

Oliver se usmál a odsunul židli. „Eh, nezdá se, že by to moc ovlivnilo obchody.“

„Dej si skleničku, vypadáš, že ji potřebuješ.“

„Potřebuju. To teda. Proč jsem se dával do státní služby? Myslel jsem si, že budu sloužit zemi, ale ukazuje se, že sloužím spolku debilů. *Politikům*. Můžeme si dát chmurnatku?“

Číšník přiskočil s prsty lehce klouzajícími po tabletu. David znal menu nazpaměť. „Těstoviny inaniwa s humrem, tatakí z modroploutvého tuňáka. A tamto zelí, s misem.“

Číšník přikývnul.

Oliver řekl: „Už jsme vážně moc dlouho kamarádi. Víš přesně, co chci. Jako zatracená manželka.“ Obřadně zdvihl sklenici.

David se rád připojil k přípitku na přátelství. Oliver byl jediný přítel, kterého měl ještě od westminsterské školy. Opatroval *trvanlivost* jejich přátelství. Byli si tak dlouho tak blízcí, že sdíleli jakýsi vlastní jazyk. Něco jako jeden z těch nesrozumitelných jazyků, kterými mluví lidé na Nové Guineji. Kdyby jeden z nich zemřel, celý jazyk by se vytratil, se všemi tajnými historkami, proměnami a vzpomínkami.

Třetí z jejich party už byl mrtvý. Edmund. Další právník. Gay. Ve škole měli oni tři gang – partu spiklenců.

A teď byli tady, o třiadvacet let později, a sdíleli staré školní vtípky. A mluvili o Rachel.

„Já jenom,“ Oliver se opřel a okrouhlý obličej měl trochu

červený poté, co s námahou snědl oběd za tři sta liber, „no, nečekal jsem, že to zajde tak daleko, tak rychle.“

„Ale tys nás dal dohromady.“

„No, vím, že jsem vás představil, ano. A taky jsem věděl, že se ti bude líbit.“

„A jak jsi to věděl?“

„Je chytrá. Je křehká. A je velmi krásná.“ Oliver si poklepal rty ubrouskem. „Myslím, že ji Bůh stvořil pro tebe.“

„Tak proč to překvapení?“

Oliver pokrčil rameny. „Tak trochu jsem předpokládal, že se budeš chovat jako obvykle.“

„A to?“

„Vyspíš se s ní, začneš se trochu nudit, přejdeš k další.“

David si vzdychnul. „Bože. To zní strašně. To jsem vážně tak hrozný?“

„Nejsi zlý, jen otravně úspěšný u žen. Prostě jen žárlím, to je celé.“

„Dobře, přestaň. Dělam to jen na doporučení lékařů. Tvrdí, že větší počet partnerek snižuje riziko rakoviny prostaty.“

Oliver se zasmál a snědl poslední kousek poussine yasai zuke. Zavrtěl hlavou. „Ale, no, ukázalo se, že Rachel Dalyová je *jiná*. Než ostatní ženy, se kterými jsi spal. *Rachel Dalyová*. A do měsíce ses s ní oženil.“

David se opřel a kroužil sklenkou verdeja. „Vlastně za osm týdnů. Ale bylo to trochu rychle.“

„Mírně řečeno.“

„Ale já se do ní *vážně* zamiloval, Oliver. Je to tak nepravděpodobné? A ona tak dobře vycházela s Jamiem. Připadalo mi to naprosto správné.“ David hledal v přítelově tváři skrytý význam. „Naznačuješ, že to bylo příliš brzy... po Nině?“

„Ne,“ Oliver důrazně zavrtěl hlavou, možná až moc. „Ne, ne, ne, jistě že ne. Spíš jde o to, že Rachel je tak, no, jiná než tvoje obvyklé přítelkyně.“

„Myslíš, že je z pracující třídy.“

„Ne, myslím tím, že je z té nejnižší třídy. Víš vůbec, odkud pochází?“

„Ze slumu v Plumsteadu. Z favel v Tooting Bec. Co na tom záleží?“

„Nezáleží, ne zásadně. Jen že je to takový *skok*. Je tak odlišná od Niny. Chci říct, vypadá podobně, ta elfí tvář, na tuhle libůstku vždycky skočíš, ale ve všech ostatních směrech...“

„Ale o to právě jde.“ David se naklonil. „To je jeden z důvodů, proč jsem se do Rachel tak rychle zamiloval. Je *jiná*.“ Mluvil teď trochu moc nahlas, povzbuzený vínem. Ale bylo mu to jedno. „Všechny ty milé dívky z Notting Hill, z Paříže a Manhattanu – Rachel se od toho všeho znamenitě liší. Prožila věci, které si neumím představit. Má názory, jaké jsem nikdy neslyšel, má nápady, jaké nikdy nečekám, ona taky něco *přežila*, prošla si vážnými problémy, ale vyšla z nich nedotčená, inteligentní, zábavná.“ Odmlčel se. „A ano, je sexy.“

Stůl ztichnul. David chtěl říct: *Je skoro tak sexy jako Nina, je to jediná žena, kterou jsem potkal, která by se jednoho dne mohla Nině vyrovnat*, ale neudělal to. Protože nechtěl myslet na Ninu. Namísto toho objednal dvakrát tokaj.

Oliver se přívětivě usmál. „Předpokládám, že máte s Rachel něco společného.“

„Myslíš to, že naši otcové byli oba parchanti a že jsme oba zjevně až směšně impulzivní.“

„Ne, spíš jsem myslel, že jste oba tak trochu pochroumaní.“

„Aha,“ David se zasmál. „Ano. To je možná ono. Ale rozbitá děvčata jsou lepší v posteli.“

„To je sladké.“

„Ale jistě totéž platí i pro muže. Možná je to ten důvod, proč mi to jde líp s ženskýma. Mám svoje problémy.“ David se podíval přes restauraci na mladou rodinu. Na smějící se dítě, šťastné s rodiči. Odrazilo se to v jeho slovech. „Bože, chybí mi Jamie.“

Oliver se soucitně usmál. David zavolal číšníka a požádal o účet. Jejich sklenky vína se ve slabém světle restaurace jemně třpytily.

Oliver se opřel. „Je to horší, stýskání po dětech? Horší než po přítelkyních nebo partnerkách? Já nevím.“

David zavrtěl hlavou. „Věř mi, je to horší. A nejhorší na tom je, že nemůžeš nic dělat. I když si užíváš pěkné chvíle s dětmi, lituješ, že sis je měl víc užívat v minulosti. Mít dítě je jako průmyslová revoluce citů. Najednou dokážeš ve velkém produkovat starosti a pocit viny.“

„Aspoň ho dnes uvidíš.“

David se rozzářil. „Uvidím. Je víkend. Díky bohu.“

Po obědě vyšli ven do jasného, příjemného odpoledne, do Londýna a jeho nevlídnější tváře – platany na Piccadilly zamřížovaly sluneční světlo zjemňující zelení. Potřásli si rukou a poplácali se po zádech a Oliver odešel do St James a David zamířil na druhou stranu. Lehce v náladě si vzal taxík do kanceláře v Marylebone, popadl víkendový kufr a stejným taxíkem odjel na Heathrow.

Když se ale v Hammersmith zastavila doprava, příjemná nálada z popíjení začala klesat. Zlé myšlenky se vrátily s únavou, ale nevyhnutelnou úzkostí.

Jamie. Jeho milovaný syn.

Nešlo jen o to, že mu Jamie chyběl. Šlo o to, že se ten chlapec zase choval divně. Ne tak zle jako ty první příšerné měsíce po pohřbu Niny, ale něco bylo rozhodně špatně. Bylo to vážně děsivé. David doufal, že když do Carnhallow přivede Rachel, začnou novou kapitolu života, že udělají tlustou čáru za tím vším a budou moct jít za světlejší budoucností, jenže to se nestalo. Jamie dělal, přinejmenším, kroky zpátky. Poslední z jeho dopisů matce – který David našel minulý týden v synově pokoji – byl mimořádně znepokojivý.

David si v tiché panice povolil kravatu, jako by se na zadním sedadle taxíku skutečně dusil. Kdyby to tak jen mohl někomu říct, alespoň by se mu ulevilo. Ale nemohl to říct nikomu, ne své nové ženě, ne nejstarším přátelům, dokonce ani Oliverovi – jak se ukázalo u oběda. Edmund byl jediný, kdo o všem věděl. A teď byl Edmund pryč a David zůstal sám. David byl jediný, kdo znal pravdu.

Možná kromě samotného Jamieho.

A to byl zdroj Davidova nekončícího utrpení. Kolik toho jeho syn věděl? Co mu řekla? Co chlapec viděl nebo slyšel?

David vyhlédl ven na nekonečný provoz. Teď se doprava úplně zastavila. Jako krev ztuhlá v žilách.

136 DNÍ PŘED VÁNOCI

Srpnové slunce je jasné, vzdálené moře jako tepaný cín. David mne bere na procházky během posledních dní svého letního volna. Nedělní výprava nás zavede, říká David, daleko od všech turistů, vysoko na vrchol penwithských vřesovišť.

David je v džínách, svetru a vysokých botách. Otočí se a popadne mne za ruku, aby mi pomohl po žulových stupních. Pak jdeme dál. Vypráví mi něco o minulosti Carnhallow, Penwithu a západního Cornwallu.

„Nanjulian znamená údolí lísek. Zawn Hanna znamená šeptající zátoka, ale to víš. Carn Lesys je mohyla světla...“

„Úžasné! Mohyla světla!“

„Maen Dower je kámen u vody. Porthnanven je přístav vysokého údolí.“

„A Carnhallow znamená skála na vřesovišti, správně?“

Usměje se, ostře bílé zuby rámované prázdninovým opálením a tmavým strništěm. Když se David pár dní neoholí, rozhodně může vypadat jako pirát. Chybí mu už jen zlatá náušnice a šavle. „Rachel Kerthenová. Tys byla v knihovně!“

„Nemohla jsem si pomoci. Miluju čtení! A nechceš snad, abych tohle všechno znala?“

„Samozřejmě. Samozřejmě. Ale taky ti rád vykládám, když se vrátím domů. Připadám si užitečně. A kdybys věděla všechno,“ šťastně pokrčí rameny, „co bych ti ještě mohl říct?“

„No, jsem si jistá, že budeš mít vždycky *co říct*.“

Zasměje se.

Pokračuji: „Taky jsem se dívala na Morvellan – to znamená přelévající se moře, že?“

Přikývne. „Nebo to může být zlé moře.“

„Ale ‚mor‘ je určitě moře, je to tak? Stejně jako v názvu Morvah.“

„Ano. Mor-vah. Mořský hrob. To kvůli všem lidem, kteří zemřeli na ztroskotaných lodích.“

Jeho odpověď sotva slyším. Musím trochu popoběhnout, abych mu stačila, když kráčíme mezi vřesem a hlodášem. David zapomíná, že je o tolik vyšší než já, a tak chodím mnohem rychleji. Jeho představa pořádné chůze se blíží spíš mé představě běhu.

Teď se zastavil, abych ho dohonila. Pak jdeme dál a zhluboka dýcháme. Vzduch vřesoviště voní po kokosu díky hlodáši rozpálenému sluncem. Připomíná mi to tyčinky Bounty, sladkosti s kokosem a čokoládou, které jsem jako dítě dostávala tak zřídka.

„Vlastně mi z toho jména naskakuje husí kůže,“ řeknu. „Morvah.“

„Ano. A ta krajina k tomu jen přispívá – všechny ty skličující skály vedle divokých vln. Slavná věta z jednoho průvodce o tom úseku cesty říká, že ‚krajina v Morvahu se zesiluje

v crescendo zla'. Velmi trefné. Vydrž, ještě jeden stupeň, podej mi ruku.“

Společně skočíme na teplý žulový stupeň a pokračujeme po vyschlém blátě pěšiny. Za celé dva týdny Davidovy letní dovolené skoro nepršelo. Skoro dokonale slunečných čtrnáct dní. A David byl taky dokonalý – milující, okouzlující, velkorysý – bral mě do místních restaurací, kupoval víno v Lamorna Wink a čerstvé krabí sendviče v Restronguet u řeky. Představoval mě svým bohatým přátelům, majitelům jachet v St. Mawes a Falmouth, ukazoval mi ukryté jeskyně zátoky Kynance Cove, kde jsme se milovali jako pubertáci, s pískem ve vlasech a malými mušličkami šimrajícími na kůži, než mě jeho tmavé svalnaté paže obrátily.

Bylo to nádherné. A proto jsem si nechala své pochyby pro sebe. Nezmínila jsem se o Jamieho podivném chování, o zírání, mlčení, podivném snu o krvi na mých rukou a o zajíci. Nechtěla jsem rozbít naše letní štěstí nějakými nejasnými obavami. Ten sen, rozhodla jsem se, musel vycházet z Jamieho traumatu, z jeho žalu. Mlčení je ze zmatenosti dítěte zvykajícího si na novou macechu, z té bolestné změny. Chtěla bych se s ním o tu bolest dělit, a tak ji zmírnit.

Krom toho jsme se všichni tři měli skvěle těch posledních čtrnáct dní. Davidova stálá přítomnost Jamieho očividně uklidnila. Mám báječné vzpomínky na to, jak jsme David, Jamie a já ty poslední dva týdny chodili po pobřežních cestách v Minacku, pozorovali mořské ptáky hrající si ve vlnách nebo leželi na útesech v teplé trávě, jedli sendviče a dělali si piknik a cestou domů obdivovali rozkvetlé trávničky.

Ale dnes jsme s Davidem sami. Jamieho kamarád Rollo má narozeninovou oslavu. Cassie ho vyzvedne později. Mám

vzácnou chvíli o samotě se svým manželem, než se vrátí do práce. Než dokonalé léto skončí.

Ještě pořád se bavíme o jazyce. Chci vědět víc. „Zkoušel ses někdy naučit kornštinu?“

„Bože, ne,“ řekne a kráčí po kamenité cestě. „Je to mrtvý jazyk. K čemu? Jestli přežije cornwallská kultura, nebude to kvůli ožívování jazyka, ale kvůli lidem. Vždycky je to o lidech.“ Mávne rukou k větrem ošlehané scénérii, zvětralým balvanům, zakrslým stromům. „Víš, že tyhle pěšinky udělali horníci? Chodili celé hodiny přes rašeliště, přes lesy a vřes.“ Dívá se teď jinam a mluví do chladivého vánku. „Představ si ten život. Klopýtání tmou cestou k těžním věžím, přes útesy. Pak lezení dolů stovky sáhů, hodinu, pak se kilometr a půl plazit pod mořem a kopat celý den cín ze skály.“ Zavrtí hlavou, jako by o tom sám pochyboval. „A celou tu dobu slyšeli, jak se nad nimi v moři při bouřích převalují balvany. A někdy se moře provalilo dovnitř a zalilo chodby...“ řekne s divokým pohledem upřeným k nebi. „A pak se snažili utíkat, ale moře se jich obvykle zmocnilo. Stáhlo je zpátky, nasálo je. Stovky mužů, po stovky let. A celou tu dobu mí lidé, Kerthenovi, seděli v Carnhallow a jedli kapouny.“

Podívám se jeho směrem. Nevím, co říct. Pokračuje: „A chceš vědět ještě něco?“

„Hm, ano?“

„Podle mé matky za opravdu klidných letních večerů, když byl klid a rodina seděla ve žlutém salonku a upíjela klaret, mohli slyšet klepání horníků osm set metrů pod sebou. Jak dobývali cín, který zaplatil to víno.“

Tvář mu stíní přelétající mrak. Cítím nutkání mu pomoci, jako chci pomoci jeho synovi. Snad bych to mohla zkusit.

Přijdu blíž, pohladím jeho tvář a políbím ho, jemně. Podívá se na mne a pokrčí rameny, jako by říkal: *Co nadělám?*

Odpověď zní samozřejmě nic.

Pevně se vezmeme za ruce a jdeme do kopce, přibližujeme se nejvyššímu bodu vřesoviště. Tady je další rozpadlý důl se vznešenými klenbami připomínajícími normanský kostel.

Po stoupání popadám dech a rukou se opřu o drobné cihly strojovny. Ten výhled je velkolepý. Vidím většinu západního Cornwallu: sytě temnou zeleň lesů kolem Penzance, šedou cestu klikatící se k Marazion a zasněžené záhady Lizardu. A samozřejmě obrovský, oslnivě kovový třpyt moře kolem St Michael's Mount. Je příliv.

„Důl Ding Dong,“ řekne David a poplácá třpytící se žulovou stěnu. „Prý nejstarší v Cornwallu. Říkalo se, že ho provozovali už Římané a před nimi Fénicičané. Nebo možná víly. Neposedáme se do závětrří? Přinesl jsem jahody.“

„Proč děkovat, pane D'Urberville.“

Zasměje se. Sedneme si společně na malou deku z Davidova ruksaku. Jsme chráněni před větrem vysoko položeného vřesoviště, se strojovnou za zády. Slunce mne pálí do tváře.

Několik turistů v křiklavě modrých větrovkách hledá cestu dole v údolí. Jinak jsme sami. David mi podá jahodu z plastového košíčku.

Přitulím se blíž k manželovi. Taková krásná chvíle. Sami dva, společně na slunci.

Najednou řekne: „Kvůli Jamiemu si nedělej starosti.“

Srdce mi zrychlí. Jestli kdy byla chvíle, kdy se zmínit, kdy promluvit, tak teď. Ale nechci Davida ranit nebo rozčítit. Nejsem si jistá, že mám co důležitého říct, takže nemůžu říct nic přímo.